

Inleiding en toelichting bij enkele rubrieken

Een algemene vaststelling van zuiver materiële aard die men vrijwel gedwongen wordt te maken wanneer men het archief van het vleeshouwersambacht in zijn geheel overschouwt is dat het aandeel der registers en banden in verhouding tot de losse stukken zonder meer overweldigend is.

Dit leeuwenaandeel der gebonden archivalia valt eveneens op ten opzichte van de fondsen nagelaten door andere ambachten. Geen enkel daarvan liet een zo omvangrijke collectie archivalia in boekvorm na.

De respectabiliteit van dit ambacht, voortkomend zowel uit zijn ouderdom als uit zijn sleutelpositie binnen de traditionele maatschappij is hieraan wellicht niet vreemd.

Uit de rollen en privileges (II, nrs. 3-24) spreekt een sterke corpsgeest die zich zeer vroeg reeds uit in de *sluiting* van het ambacht. Verder zijn specifieke problemen: de verhouding tot het visverkopersambacht – de vleeshouwers mochten tijdens de vasten, die voor hen en soort van *lock out* was, vis verkopen maar dienden in ruil daarvoor op te draaien voor een derde in de onkosten van onderhoud en bouw van de overdekte vismarkt – en de toewijzing der *vleesbanken*. Zoals in alle steden in het Ancien Régime mocht het echte vlees – wij spreken hier niet over afval – uitsluitend, net als de vis op de vismarkt, in het *vleeshuis* verkocht worden.

Het aantal van die banken varieerde in de loop van de eeuwen, maar beliep reeds ± 1630 ruim 80 (nr. 92).

42 daarvan waren *kavelbanken*; 38 *erfbanken*.

De *kavelbanken* werden onder de meester bij loting gekaveld.

Maar er waren heel wat meer meesters dan *kavelbanken*. Wie uit de boot viel, moest zich maar behelpen door een *erfbank*, eigendom van particulieren, te huren.

Veel alledaagser zijn in deze rollen de bepalingen die de klant moeten beschermen tegen fraude bij het wegen of tegen onhygiënische praktijken van alleen op geld beluste, gewetenloze slagers.

Erg modern klinkt in dit verband het verbod *cruyt of roosenhooyen* op 't vlees te steken. Dit waren immers publicitaire trucs – trouwens mutatis mutandis eigen aan alle tijden – die de argeloze huisvrouw, aangelokt door de leuk ogende presentatie, er toe moesten verleiden vlees te kopen dat zij anders, gezien de reeds gevorderde staat of andere gebreken, wellicht niet zou gekocht hebben (nr. 12).

Een speciale vermelding verdient het afzonderlijk vleeshouwersambacht dat op Nekkerspoel bestond sinds de late middeleeuwen en er een eigen vleeshal op nahield (nr. 18).

Tengevolge van de spectaculaire terugloop der bevolking van dit gehucht, veroorzaakt door de ondergang van de lakennijverheid en de daaruit voortspruitende emigratie der wevers naar Engeland, benevens de godsdiensttroebelen der late 16de eeuw, verdween dit zelfstandige vleeshouwersambacht volledig in het eerste decennium der 17de eeuw en werd deze nering zelfs bij privilege der aartshertogen dd. 17-3-1609 overgenomen door het Mechelse slagersambacht.

Het *opblazen* van vlees om het mooier te doen lijken werd even streng bestreden als gelijkaardige praktijken in meer recente tijden (nr. 20)

Inzake eigendommen bezat het vleeshouwersambacht naast enkele percelen land in de onmiddellijke buurt van Mechelen hoofdzakelijk het *vleeshuis* en diverse *vleesbanken* daarin. Rond het vleeshuis waren er geregeld problemen in verband met onderhoud van het gebouw, zowel met privé-eigenaars der *vleesbanken* als met de eigenaars der belende percelen langs de steenweg (nr.81-99).

Als sociale instelling lijkt de *aalmoezenbus* van het vleeshouwersambacht minstens sinds het midden der 15de eeuw en degelijk functionerend en goed geadmistreerd lichaam geweest te zijn (nrs. 109-117).

Vleeshouwers konden niet verplicht worden (nrs.118-119) lid te worden van de gilden (stedelijke milities).

Een zeer aparte plaats in dit archieffonds wordt ingenomen door de stukken betreffende de verkoop van wild, de jacht die daarvoor nodig was en de tegenprestaties die de Mechelse vleeshouwers moesten leveren aan de vorst of zijn plaatsvervanger om van dit privilege te kunnen genieten (nrs. 122-148)

Dat wolven in de 17de eeuw in onze streken niet ongewoon waren blijkt uit maatregelen die de Mechelse vleeshouwers moesten treffen om het vee dat graasde rond de stad te beschermen.

In vele gevallen waren zij zelf trouwens de eigenaars van dit vee.

Wild verkopen was een privilege van de Mechelse vleeshouwers dat officieel werd erkend door Albrecht en Isabella bij akte dd. 23-8-1614. In feite genoot het vleeshouwersambacht reeds sinds "onheuglijke" tijden van dit recht. Deze handhaving kostte hen evenwel substantiële tegenprestaties in de vorm van materiële hulp, te leveren aan de te Bosvoorde in het Zoniënwoud gevestigde *Koninklijke jacht*.

Dat zij deze verplichtingen niet steeds even stipt en gewetenvol nakwamen blijkt voldoende uit de gebreide correspondentie van en geschillen met Lous Le Comte Dorville, *gruyer de Brabant* en Philippe-Antoine De Rubempré, graaf van Vertaing, opperjachtmeester van brabant.